

Inatsisartuni ilaasortaq Karl Lyberth, Siumut

Naalakkersuisunut apeqqut: Meeqqat atuartut ersinngitsumik innarluutillit, soorlu ADHD-mik nappaatillit, illoqarfinni nunaqarfinnilu atuarnerninni atuareernerullu kingorna qanoq atugassaqartitaanersut Naalakkersuisunit malinnaaffigineqarpat?

24. feb. 2011
Sagsnr.
Dok. Nr.

Postboks 260
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 66 66
E-mail: in@nanaoq.gl
www.nanaoq.gl

Asasara Inatsisartuni ilaasortaq Karl Lyberth, Siumut.

Meeqqat inuusuttullu ersinngitsumik innarluutillit pillugit apeqqummut nassiunneqartumut qjanaq. Meeqqanut innarluutilinnut tunngasut, Naalakkersuisunit isiginiarneqartorujussuupput.

Apeqquteqarnerpit suliassaqarfimmut iliusaasimasut erseqqissarneqarnissaannut maana periarfissippaanga.

Akissuteqarniarnermi Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut, Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik paasisutissanik ilinniartitsisarnernut sunngiffimmilu tunngasutigut iliusaasimasunut tunngassutillinnik pissarsiortoqarsimavoq.

Aallaqqaasiullugu oqaatigineqassaaq, meeqqat ersinngitsumik innarluutillit atugarisaat kommunini ilinniartitaanermut isumaginninnermilu allaffeqarfinni ilisimaneqarneri naapertorlugu aamma pisortaqarfinnit ilisimaneqarmata, kiisalu innarluuteqartut pillugit peqqussummut ilanngunneqarsimasinnaallutik. Taamaattumik qulakkeerneqarsinnaanngilaq, illoqarfinni nunaqarfinnilu meeraqarsinnaanera ADHD-mik innarluuteqarsinnaasunik sulli nappaataannik suussusersineqarsimanngitsunik.

Ilinniartitaanermut atatillugu meeqqat immikkut atuartinneqarnissaminnut pisariaqartitsisut atuartinneqarnissaat pillugu immikkut klassenik pilersitsisoqarsimavoq, taakkununga ilaallutik atuartut ADHD imaluunniit autisme-mik innarluutillit.

Illoqarfinni annerusuni meeqqat immikkut pisariaqartitsisut ataatsimut atuartitsinneqarsinnaaneri periarfissaqarpoq. Nunaqarfinni taama ataatsimoorlutik atuartinneqarsinnaaneri illoqarfinnisulli periarfissaqanngilaq, taamaattumik ataasiakkaarlutik ilinniartittariaqartarlutik.

Eqqaaneqassaaq, Ilulissani immikkut klassenik pilersitsisoqarsimammat meeqqanik ADHD-mik aamma autismemik nappaatilinnik atuarfiusunik. Avannaani PPR-p ukiuni arlalinnugulersuni klassemik taamaattumik Aasianni aamma pilersitsisoqarnissaa sulissutigisimavaa.

Ilulissani klassep immikkut atuarfiusartup saniatigut atuarfimi immikkut ittumik aamma pilersitsisoqarsimavoq, meeqqanut eqqarsartaatsimikkut ajornartorsiutilinnut

neqeroorutaasumik, tassani meeqqat ADHD aamma autisme-mik nappaatillit aamma atuartsinneqartarlutik. Klasse ulloq naallugu ingerlanneqartartumi meeqqanut eqqarsartaatsimikkut nalignnaasunut ADHD aamma autisme-milli nappaatilinnut neqeroorutaavoq.

Ilulissani Aasiannilu atuareernerup kingorna maanna meeqqanut ersinngitsunik innarluutilinnut tassunga ilaallutik ADHD-mik nappaatillit neqerooruteqartoqarpoq. Neqeroorutit kommunimit aningaasalersorneqarput.

Nummi ulloq naallugu atuuttumik atuarfimmik pilersitsisoqarsimavoq, tassani meeqqat inuusuttullu ADHD-mik nappaateqartutut nalilernerqarsimasut suliniarfigineqarlutik. Atuarfik meeqqat atuariata ataani inissisimavoq, ullorlu naallugu atuarfiup atuartsisarneq atuareernerullu kingorna sammisaqartitsineq ataatsimut neqeroorutigaa. Atuarfik 12-nik inissaqarpoq, ukiunilu 6-ni atuusimalluni.

Taama meeqqanut ersinngitsumik innarluutilinnut nalignnaasumik neqeroorutaasartut ilaatigut najugarisami ilinniarsimasunik sulisussaqaarniarneq apeqqutaasarpoq. Taamaalilluni illoqarfinni nunaqarfinnilu periarfissaasinnaasut assigiinngissinnaasarlutik. Illoqarfinni annerusuni meeqqat atuartut immikkut pisariaqartitsisut neqeroorutissanik periarfissaqarnerusarput, meeqqap immikkuullarissumik pisariaqartitaannut tunngasutigut, tassami ilinniartitsisut amerlassusaat atuarnullu avataani neqeroorutaasinnaasut illoqarfinni nunaqarfinniit periarfissaginnerummata.

Innarluutillit isumagineqarnerisa januarip aallaqqaataani 2011-miit kommuninut nuunneqarnerinut atatillugu kommunini kisitsisitigut paasissutissanik Naalakkersuisunut katersisarnerit inatsisitigut aalajangersaaffigineqarsimapput.

Kisitsisitigut paasissutissanut ilaassapput kommunini meeqqat ADHD-mik nappaatillit amerlassusaat qassinillu ukioqarneri.

Innarluutillit pillugit nalignnaasutigut paasissutissanik katsersuiffigineqarneri pingaartumillu ADHD pillugu paasissutissanik pissarsiniartarnerit kingunerisinnaavaat iliuusissanik nutaanik isumaliuteqalernissaq, meeqqat atugarisaasa pitsanngorsaavigineqarnissaannik peqataasinnaallutik.

IPIS (Innarluutillit Pillugit Ilisimasaqarfik Siammarteriffiutigisoq) qanittumi DVD-mik saqqummersitsisimavoq tassani meeqqat ADHD-llit immikkut sammineqarlutik. Meeqqamut ADHD-limmut angajoqqaajusut ilaqutaasullu IPIS aqutugalugu DVD taanna aningaasartuutiginagu nassiussarsiarisinnaavaat. Taamatullu angajoqqaat ilaqtallu tamatigut IPIS attavigisinnaavaat, tassa siunnersorneqarnissamik ilitsersorneqarnissamillu pisariaqartitsigunik allatigulluunniit ADHD pillugu apeqqutissaqarunik.

ADHD aamma autisme pillugit Ilulissani marlussoriarluni ataatsimeersuartoqarsimavoq. Siulleq ilinniartitsisunut angajoqqaanullu sammitinneqarsimalluni, aappaalu tamakkunani sulialinnut ingerlanneqarsimalluni. Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik aamma Kulturimut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup meeqqat ersinngitsumik innarluutillit atugarisaasa annertuumik pitsanngorsaavigineqarsinnaaneriniq ilisimasat isummallu paarlaaseqatigiinerisigut anguneqarsinnaaneri eqqumaffigaat. Taamaalilluni ataavartumik pisariaqartinneqarpoq

immikkut ilisimasaqarnerunissaq ulluinnarnilu meeqqanik ADHD-mik iml. autisme-mik sullissisut ilinniarteqqinneqartuarnissaat.

Septembarip 13-ani 2010 Peqqinnissamut aamma Kulturimut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu kiisalu Isumagininnermut Naalakkersuisut ADHD pillugu ataatsimeersuarneeraq Kommuneqarfik Sermersooq suleqatigalugu ingerlassimavaat, tassani siunertaasimavoq ADHD-mik nalaanneqarsimasunut ajornartorsiutaasinnaasut aallunneqarnissaat.

Suliaq Peqqinnissamut aamma Kulturimut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu kiisalu Isumagininnermut Naalakkersuisoqarfiit akornanni suleqatigiinnikkut ingerlaqqissaaq, tassani isumaqatigiissutigineqarsimalluni IPIS aqutigalugu nuna tamakkerlugu ADHD-mut tunngassutillit pillugit pikkorissartarnerit annertusarneqarnissaat.

Taamatuttaaq eqqaaneqassaaq, novembarip 22-ani 2010 immikkut suliallit angajoqqaallu Nuummeersut aaqqissuusamut peqataasimani, oqalugiartoralugu Honolulu-mi Chaminade University-mi psykologimi professori Tracy Trevorrow, taanna ukiuni arlalinni Tysklandimi suleqatinilu ADHD pillugu ilisimatusarsimapput, pingaartumik EEG-biofeedback aamma neurofeedback taaneqartartumik atuisarneq ilisimatusarfigisimallugu.

Naggataarutaasumik eqqaaneqassaaq, innarluutillit isumagineqarnerisa kommuninut nuunneqarnerinut atatillugu kiffartuusinerup pitsaassusaata annikillinnginnissaa Naalakkersuisunit annertuumik alapernaanneqarmat. Taamaalilluni Isumagininnermut Naalakkersuisoqarfiup kommunini nakkutilliinernut atatillugu innarluuteqartunik kiffartuussineq immikkut eqqumaffigineqassalluni.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Maliina Abelsen

1. februar 2011

Inatsisartut suleriaasianni § 37 naapertorlugu Naalakkersuisunut apeqquutit imaattut matumuuna saqqummiuppara:

Naalakkersuisunut apeqquut:

Meeqqat atuartut ersinngitsumik innarluutillit, soorlu ADHD-mik nappaatillit, illoqarfinni nunaqarfinnilu atuarnerminni atuareernerullu kingorna qanoq atugassaqartitaanersut Naalakkersuisunit malinnaaffigineqarpat?

(Inatsisartuni ilaasortaq, Karl Lyberth Siumut)

Tunngavilersuut:

Nunatsinni meeqqat ikittuunngitsut tarnimikkut ersinngitsumik innarluuteqartuusut innuttaasut amerlanerpaartaasa nalunngilaat, ilisimanngisarpulli tassaavoq meeqqat taakkua pineqartut illoqarfinni nunaqarfinnilu assigiinngitsuni qanoq atugassaqartitaanersut. Aammalu sinerissami meeqqanut taakkununga atugassarititaasut qanoq assigiinngitsiginersut. Qanoq atuartinneqartarpat atuareernerisalu kingorna qanoq paaqqutarineqartarpat?

Ilisimaarivara innarluutilinnut sullissineq kommuninit tiguneqarnikuusoq, taamaakkaluartorli isumaqarpunga pingaaruteqarluinnartuusoq innuttaasut taakkua inuunerminni qanoq atugassaqartitaanerat pillugu Namminersorlutik Oqartussat tamatigut malinnaaniartuarnissaat.